EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 24.9.2025.
COM(2025) 516 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

Progresa ziņojums par Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta īstenošanu 2021.-2024. gadā

I. Ievads

Regulas (ES) 2021/1153, ar ko izveido Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu[1] (EISI) laikposmam no 2021. līdz 2027. gadam, 22. panta 4. punktā ir noteikts, ka Komisija iesniedz progresa ziņojumus, kuros iekļauta informācija par EISI īstenošanu, precizējot, vai dažādās nozarēs īstenošana noris sekmīgi. EISI regula tika pieņemta 2021. gada jūlijā, sešus mēnešus pēc daudzgadu finanšu shēmas (DFS) 2021.–2027. gadam sākuma, un šis pirmais progresa ziņojums aptver 2021.–2024. gadu.

Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments (EISI) tika izstrādāts nolūkā izveidot, attīstīt, modernizēt un pabeigt Eiropas tīklus transporta, enerģētikas un digitālajā nozarē. Netraucēta pārrobežu savienojamība ir nepieciešams nosacījums ES vienotā tirgus labai darbībai. Tas palielina ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju un palīdz izpildīt ES ilgtermiņa dekarbonizācijas saistības saskaņā ar Eiropas zaļo kursu. Pašreizējā programma ir pēctece EISI 2014.–2020. gada programmai (EISI 1) iepriekšējās DFS ietvaros. Finanšu budžets EISI 2021.–2027. gada programmas (EISI 2) īstenošanai ir 33,7 miljardi EUR.

EISI ir centralizēti pārvaldīts instruments. To īsteno ar Eiropas Klimata, infrastruktūras un vides izpildaģentūras (*CINEA*) palīdzību transporta un enerģētikas nozarē un ar Eiropas Veselības un digitālās izpildaģentūras (*HaDEA*) palīdzību digitālajā nozarē. Programmas pamatā ir konkurence starp projektiem, ko projektu virzītāji, piemēram, infrastruktūras pārvaldītāji vai privāti uzņēmumi, iesnieguši regulāros EISI uzaicinājumos iesniegt priekšlikumus. Šī konkurence nodrošina augstu projektu sagatavošanas kvalitāti un uzsvaru uz to savlaicīgu īstenošanu. Šis pārvaldības modelis garantē, ka EISI līdzekļi kalpo regulā noteiktajām prioritātēm. EISI tiek īstenots, izmantojot daudzgadu darba programmas, kurās precizē uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus grafiku, to tematus, indikatīvo budžetu un atlases un piešķiršanas kritērijus.

Transports

Transporta nozarē EISI atbalsta kopīgu interešu infrastruktūras projektus, kas saistīti ar Eiropas transporta tīkla (*TEN-T*) pabeigšanu un modernizāciju, lai palīdzētu attīstīt efektīvu, savstarpēji savienotu un multimodālu Eiropas transporta tīklu un infrastruktūru viedai, sadarbspējīgai, ilgtspējīgai, iekļaujošai, piekļūstamai, drošai un aizsargātai mobilitātei. EISI mērķis ir arī pielāgot *TEN-T* daļas transporta infrastruktūras divējādam lietojumam, lai uzlabotu gan civilo, gan militāro mobilitāti. EISI Transporta sadaļai 2021.–2027. gadam piešķirtais budžets ir 25,8 miljardi EUR. Kopā 11,3 miljardi EUR ir paredzēti valstīm, kuras ir tiesīgas saņemt atbalstu no Kohēzijas fonda, un 1,7 miljardi EUR – divējāda lietojuma militārās mobilitātes projektiem.

EISI Transporta sadaļas daudzgadu darba programma, kas pieņemta 2021. gada augustā [2] un grozīta 2023. gada jūlijā[3], aptver ikgadējos uzaicinājumus iesniegt priekšlikumus no 2021.

[1] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/1153 (2021. gada 7. jūlijs), ar ko izveido Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu un atceļ Regulas (ES) Nr. 1316/2013 un (ES) Nr. 283/2014 (Dokuments attiecas uz EEZ) (OV L 249, 14.7.2021., 38.–81. lpp.).

[2] Komisijas Īstenošanas lēmums C(2021) 5763 final (2021. gada 5. augusts) par Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta transporta nozares sadaļas finansēšanu un darba programmas 2021.–2027. gadam pieņemšanu.

līdz 2024. gadam. Ņemot vērā to, ka šajos uzaicinājumos iesniegto pieteikumu skaits ievērojami pārsniedza pieejamo budžetu, kā arī projektu gatavības pakāpi un pieaugošo inflāciju pēc Krievijas iebrukuma Ukrainā, daudzgadu darba programmas grozījums ļāva visu pašreizējā DFS pieejamo EISI Transporta sadaļas budžetu agrāk darīt pieejamu 2023. un 2024. gada uzaicinājumiem.

Enerģētika

Enerģētikas nozarei paredzētās EISI sadaļas (**EISI Enerģētikas sadaļa**) mērķis ir izstrādāt kopīgu interešu projektus un savstarpēju interešu projektus saskaņā ar Eiropas enerģētikas tīklu (*TEN-E*) politiku[4], lai vēl vairāk integrētu iekšējo enerģijas tirgu, palielinātu tīklu sadarbspēju pāri robežām un nozarēm, veicinātu ekonomikas dekarbonizāciju un nodrošinātu piegādes drošību. EISI Enerģētikas sadaļai būtu arī jāveicina pārrobežu sadarbība enerģētikas jomā, arī attiecībā uz atjaunīgās enerģijas projektiem. EISI Enerģētikas sadaļas budžets 2021.–2027. gadam ir 5,8 miljardi EUR.

Pirmā EISI Enerģētikas sadaļas daudzgadu darba programma tika pieņemta 2021. gada augustā[5]. Tā tika grozīta 2022. gada oktobrī[6] pēc tam, kad sākās Krievijas agresijas karš pret Ukrainu, un tās mērķis ir sniegt tehnisko palīdzību papildu pētījumiem, kas vajadzīgi, lai paātrinātu Baltijas valstu elektroenerģijas sistēmas sinhronizāciju ar kontinentālās Eiropas tīklu[7].

Pārskatītā regula par Eiropas energoinfrastruktūru (*TEN-E*)[8] stājās spēkā 2022. gadā. Tajā ir noteiktas pamatnostādnes Eiropas enerģētikas tīkla politikai un atlases procedūra kopīgu interešu projektiem (KIP) Eiropas Savienībā un savstarpēju interešu projektiem (SIP) ar trešām valstīm[9]. Šie infrastruktūras KIP un SIP ir viena no divām projektu kategorijām, kas ir tiesīgas saņemt finansējumu no EISI Enerģētikas sadaļas (otra kategorija ir pārrobežu projekti atjaunīgās enerģijas jomā).

Ar šo pārskatīšanu *TEN-E* regula tika saskaņota ar ES 2050. gada klimatneitralitātes mērķi, un tika noteikts, ka gāzes infrastruktūras projekti ir uzskatāmi par atbilstīgiem tikai tad, ja tie ir vajadzīgi, lai izbeigtu Kipras un Maltas enerģētisko izolāciju. Ar to tika ieviestas arī jaunas projektu kategorijas – atkrastes elektrotīkli, ūdeņraža projekti un elektrolīzeri. Ņemot vērā

---

[3] Komisijas Īstenošanas lēmums (2023) 4886 final (2023. gada 25. augusts), ar ko groza Īstenošanas lēmumu C(2021) 5763 final par Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta transporta nozares sadaļas finansēšanu un darba programmas 2021.–2027. gadam pieņemšanu.

[4] Noteikta Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) 2022/869 (2022. gada 30 maijs) par Eiropas energoinfrastruktūras pamatnostādnēm (OV L 152, 3.6.2022., 45.–102. lpp.).

[5] Komisijas Īstenošanas lēmums (2021) 5791 final (2021. gada 6. augusts) par enerģētikas nozares finansēšanu no Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta un daudzgadu darba programmas 2021.–2027. gadam pieņemšanu.

[6] Komisijas Īstenošanas lēmums (2022) 7393 final (2022. gada 13. oktobris), ar ko groza Īstenošanas lēmumu C(2021) 5791 final par enerģētikas nozares finansēšanu no Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta un daudzgadu darba programmas 2021.–2027. gadam pieņemšanu.

[7] Sk.: Finansējums kopīgu interešu projektiem (europa.eu).

[8] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2022/869 (2022. gada 30. maijs) par Eiropas energoinfrastruktūras pamatnostādnēm un ar ko groza Regulas (EK) Nr. 715/2009, (ES) 2019/942 un (ES) 2019/943 un Direktīvas 2009/73/EK un (ES) 2019/944 un atceļ Regulu (ES) Nr. 347/2013 (OV L 152, 3.6.2022., 45.–102. lpp.).

[9] SIP tika ieviesti, 2022. gadā pārskatot *TEN-E* regulu, un pirmo reizi tie bija tiesīgi pieteikties EISI Enerģētikas sadaļas finansējumam 2024. gadā.

minēto pārskatīšanu, 2023. gada novembrī tika pieņemts jauns KIP un SIP saraksts, kurā norādīti atlasītie projekti jaunajās kategorijās un noteikts, ka tie ir tiesīgi pieteikties EISI finansējumam no 2024. gada[10].

2024. gada februārī tika pieņemta jauna daudzgadu darba programma 2024.–2027. gadam[11].

Digitalizācija

EISI Digitalizācijas sadaļas, kuras budžets ir aptuveni 1,6 miljardi EUR, mērķi ir veicināt drošu un ļoti augstas veiktspējas digitālo tīklu un 5G sistēmu izvēršanu, palielināt digitālo pamattīklu noturību un veiktspēju ES teritorijās, savienojot tos ar kaimiņteritorijām, un veicināt transporta un enerģētikas tīklu digitalizāciju. EISI Digitalizācijas sadaļai (2021.–2027. gads) ir atšķirīgi mērķi un lielāks budžets nekā tās priekštecei EISI Telekomunikāciju sadaļai (2014.–2020. gads). EISI Digitalizācija sadaļa ir vērsta uz dotācijām Eiropas nozīmes digitālās savienojamības infrastruktūras izvēršanai, savukārt no EISI Telekomunikāciju sadaļas tika piešķirti 117 miljoni EUR finanšu instrumentiem, ar kuriem atbalsta platjoslas infrastruktūras izvēršanu, 130 miljoni EUR – *WiFi4EU* un pārējais budžets digitālajiem pakalpojumiem (aptuveni 900 miljoni EUR).

Pirmā EISI Digitalizācija sadaļas daudzgadu darba programma, kas attiecas uz uzaicinājumiem 2021.–2023. gadam, tika pieņemta 2021. gada decembrī[12] un grozīta 2023. gada aprīlī[13], lai ņemtu vērā izmaiņas ieinteresēto personu sagatavotībā un finansējuma pieprasījumā un jaunākās norises politikas prioritāšu jomā. Otrā EISI Digitalizācija sadaļas daudzgadu darba programma (2024.–2027. gadam) tika pieņemta 2024. gada oktobrī[14].

II. Uzaicinājumi iesniegt priekšlikumus no 2021. līdz 2024. gadam

Transports

Finansējums no **EISI Transporta sadaļas** galvenokārt tiek piešķirts, izmantojot ikgadējos uzaicinājumus iesniegt priekšlikumus. Līdz šim ir izsludināti un pabeigti trīs ikgadēji uzaicinājumi iesniegt priekšlikumus par vispārējiem un kohēzijas jautājumiem, kuriem

[10] Komisijas Deleģētā regula (ES) 2024/1041 (2023. gada 28. novembris), ar ko attiecībā uz Savienības kopīgu interešu projektu un savstarpēju interešu projektu sarakstu groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2022/869 (OV L, 2024/1041, 8.4.2024.).

[11] Pielikums Komisijas Īstenošanas lēmumam (2024) 482 final (2024. gada 1. februāris), ar ko groza Komisijas Īstenošanas lēmumu C(2022) 7393 par enerģētikas nozares finansēšanu no Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta un par daudzgadu darba programmas 2021.–2027. gadam pieņemšanu.

[12] Pielikums Komisijas Īstenošanas lēmumam (2021) 9463 final (2021. gada 16. decembris) par Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta digitālās nozares sadaļas finansēšanu un daudzgadu darba programmas 2021.–2025. gadam pieņemšanu. Daudzgadu darba programma 2021.–2023. gadam – Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments – Digitalizācija | Eiropas digitālās nākotnes veidošana.

[13] Pielikums Komisijas Īstenošanas lēmumam (2023) 2533 final (2023. gada 19. aprīlis), ar ko groza Īstenošanas lēmumu C(2021) 9463 par Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta digitālās nozares sadaļas finansēšanu un daudzgadu darba programmas 2021.–2025. gadam pieņemšanu. Daudzgadu darba programma 2021.–2023. gadam – Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments – Digitalizācija | Eiropas digitālās nākotnes veidošana.

[14] Pielikums Komisijas Īstenošanas lēmumam (2024) 6891 (2024. gada 9. oktobris) par Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta digitālās nozares sadaļas finansēšanu un daudzgadu darba programmas 2024.–2027. gadam pieņemšanu.

pieejamais budžets ir 19 miljardi EUR. Finansējums militārajai mobilitātei (1,7 miljardi EUR) kopumā tika piešķirts trijos uzaicinājumos laikposmā no 2021. līdz 2023. gadam. Pēdējais uzaicinājums vispārējā un kohēzijas finansējuma piešķiršanai (2,5 miljardi EUR) beidzās 2025. gada janvārī, un izvērtēšana turpinās. Tas bija pirmais uzaicinājums, kura pamatā bija pārskatītā *TEN-T* regula[15], kas stājās spēkā 2024. gadā.

Atsaucoties uz uzaicinājumiem, projektu virzītāji ir izrādījuši lielu interesi, par ko liecina lielais iesniegto projektu skaits, kas gandrīz trīs reizes pārsniedz pieejamo budžetu. Neprovocētais Krievijas agresijas karš pret Ukrainu arī atklāja nepieciešamību atbalstīt civilmilitārās transporta infrastruktūras attīstību, lai novērstu jaunās ģeopolitiskās situācijas sekas. Enerģijas un izejvielu cenu pieauguma un darbaspēka trūkuma dēļ radās papildu finansējuma vajadzības. Šajā sakarā Komisija, vienojoties ar EISI komiteju, izmantoja elastību, kas 2021. un 2022. gada uzaicinājumiem paredzēta daudzgadu darba programmā (proti, piešķīra papildu līdzekļus līdz 20 % apmērā no sākotnējā darba programmā norādītās summas). Turklāt EISI 2021.–2027. gada daudzgadu darba programma 2023. gada jūlijā tika grozīta, lai visu pašreizējā DFS pieejamo EISI Transporta sadaļas budžetu vēl agrāk darītu pieejamu uzaicinājumiem iesniegt priekšlikumus 2023. un 2024. gadam.

Daļa no EISI Transporta sadaļas budžeta ir piešķirta **Alternatīvo degvielu infrastruktūras mehānismam** (*AFIF*), kas tika izveidots kā apvienošanas instruments, kurā EISI dotācijas apvienotas ar finanšu instrumentiem, ko nodrošina valsts attīstību veicinošas bankas vai komercbankas. *AFIF*, kura budžets ir 2,3 miljardi EUR, ir paredzēts alternatīvo degvielu infrastruktūrai, piemēram, elektrouzlādes punktiem, krasta elektroenerģijai kuģiem pie piestātnes, ūdeņraža uzpildes stacijām utt. *AFIF* 2021. gada slīdošais uzaicinājums iesniegt priekšlikumus (ar pieciem termiņiem) noslēdzās 2023. gada beigās.

Otrais *AFIF* slīdošais uzaicinājums ar atlikušo budžetu 1 miljarda EUR apmērā tika izsludināts 2024. gada februārī ar trim termiņiem ik pēc sešiem mēnešiem līdz 2026. gada sākumam. Pirmais termiņš bija 2024. gada septembris. Līdz šim termiņam 39 atlasītiem priekšlikumiem tika piešķirts 421 miljons EUR.

1. tabula. ***EISI Transporta sadaļas uzaicinājumi iesniegt priekšlikumus 2021.–2023. gadā***

	Priekšlikumi		Budžets			Pārsnieguma rādītājs*
Finansējums	**Atbalsttiesīgi**	**Sekmīgi**	**Indikatīvs**	**Pieprasīts**	**Piešķirts**	
Vispārīgi	909	299	8,5 miljardi	30,7 miljardi	9,5 miljardi	3,6
Kohēzija	214	109	8,8 miljardi	19,6 miljardi	9 miljardi	2,2
AFIF	191	167	1,9 miljardi	2 miljardi	1,7 miljardi	1
Militārā mobilitāte	186	95	1,7 miljardi	5 miljardi	1,7 miljardi	2,9
Pavisam kopā	1454	631	20,3 miljardi	56,8 miljardi	21,5 miljardi	2,8

(*) Pārsnieguma rādītājs: pieprasītais finansējums dalīts ar uzaicinājuma indikatīvo budžetu.

Enerģētika

[15] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2024/1679 (2024. gada 13. jūnijs) par Savienības pamatnostādnēm Eiropas transporta tīkla attīstībai un ar ko groza Regulas (ES) 2021/1153 un (ES) Nr. 913/2010 un atceļ Regulu (ES) Nr. 1315/2013 (OV L, 2024/1679, 28.6.2024.).

EISI Enerģētikas sadaļas budžets tiek piešķirts, izmantojot dažādus uzaicinājumus: i) uzaicinājums iesniegt energoinfrastruktūras projektus (sākotnēji tikai attiecībā uz KIP, bet kopš 2024. gada arī SIP ir atbalsttiesīgi) un ii) uzaicinājumi par pārrobežu sadarbību atjaunīgās enerģijas jomā (*CB RES*), kas ietver uzaicinājumu veikt priekšizpēti un uzaicinājumu veikt tehniskus pētījumus un darbus.

EISI KIP uzaicinājums tiek veikts katru gadu, un tā indikatīvais budžets ir 785 miljoni EUR 2021. gadam, 800 miljoni EUR 2022. gadam, 750 miljoni EUR 2023. gadam un 850 miljoni EUR 2024. gadam. EISI KIP uzaicinājumos ir reģistrēts augsts dalības līmenis, un tā rezultātā piemērotiem finansēšanas priekšlikumiem tika piešķirti 95 % no uzaicinājumu indikatīvajiem budžetiem.

2. tabula. ***EISI Enerģētikas sadaļas KIP uzaicinājumi 2021.–2024. gadam***

	Priekšlikumi		Budžets			Pārsnieguma rādītājs*
Gads	Atbalsttiesīgi	Sekmīgi	Indikatīvs	Pieprasīts	Piešķirts	
2021	11	5	785 miljoni	1,3 miljardi	1 miljards	1,66
2022	19	8	800 miljoni	1,3 miljardi	601 miljons	1,68
2023	11	8	750 miljoni	1,3 miljardi	566 miljoni	1,67
2024	70	41	850 miljoni	3,1 miljardi	1,25 miljardi	3,67
Pavisam kopā	111	21	3,2 miljardi	7 miljardi	3,5 miljardi	2,20

(*) Pārsnieguma rādītājs: pieprasītais finansējums dalīts ar uzaicinājuma indikatīvo budžetu.

2021. gada uzaicinājumā tika piešķirta lielāka summa, nekā sākotnēji bija paredzēts uzaicinājuma indikatīvajā budžetā. Lai gan turpmākajos uzaicinājumos iesniegt priekšlikumus 2022. un 2023. gadā pieteikumu skaits pārsniedza pieejamo budžetu, Komisija piešķīra summas, kas bija nedaudz mazākas nekā sākotnējie uzaicinājumu budžeti. Tas bija saistīts ar projektu stingru atlasi, ņemot vērā to gatavības pakāpi un līdz ar to īstenošanas iespējamību, iesniegto priekšlikumu atbilstību piešķiršanas kritērijiem un finansējuma vajadzību pamatojumu (finansējuma trūkums, ko nevarētu novērst bez EISI finansējuma).

2024. gada uzaicinājums, kura indikatīvais budžets ir 850 miljoni EUR, tika izsludināts 2024. gada aprīlī un slēgts 2024. gada oktobrī, kā rezultātā 41 no 70 atbalsttiesīgiem priekšlikumiem tika piešķirti 1250 miljoni EUR.

Atjaunīgās enerģijas pārrobežu uzaicinājumi (*CB RES*)

Kopš 2021. gada ir organizēti pieci ***CB RES*** uzaicinājumi: trīs uzaicinājumi veikt priekšizpēti (2021., 2022. un 2023. gads) un divi uzaicinājumi veikt tehniskus pētījumus un darbus (2022. un 2023. gads). Attiecībā uz priekšizpētes veikšanu pirmajā uzaicinājumā bija visai zems līdzdalības līmenis, kas saistīts ar programmas komponenta novitāti. Nākamajos divos gados finansējuma rādītājs ievērojami uzlabojās, lai gan tas joprojām ir pieticīgs, un tas atspoguļo kritērijiem atbilstošu projektu izstrādes procesu.

3. tabula. ***EISI Enerģētikas sadaļas* CB RES *uzaicinājumi 2021.–2023. gadā***

	Priekšlikumi		Budžets			Pārsnieguma rādītājs*
Gads	Atbalsttiesīgi	Sekmīgi	Indikatīvs	Pieprasīts	Piešķirts	

2021	3	2	1 miljons	473 944	298 944	0,5
2022	5	3	31 miljons	44 miljoni	22 miljoni	1,42
2023	10	9	51 miljons	74 miljoni	68 miljoni	1,45
Pavisam kopā	18	14	83 miljoni	118 miljoni	91 miljons	1,43

(*) Pārsnieguma rādītājs: pieprasītais finansējums dalīts ar uzaicinājuma indikatīvo budžetu.

Trešais *CB RES* uzaicinājums veikt tehniskus pētījumus un darbus, kura indikatīvais budžets ir 80 miljoni EUR, tika izsludināts 2024. gada oktobrī un slēgts 2025. gada janvārī. *CB RES* uzaicinājumi veikt priekšizpēti 2024. gadā tika pārtraukti.

Digitalizācija

Pirmie trīs uzaicinājumi (2021., 2022. un 2023. gads) aptvēra tematus "Digitālo globālo vārteju pamatsavienojamība", "5G un perifērā mākoņdatošana viedām kopienām", "5G pārklājums transporta koridoros" un "Eiropas mākoņdatošanas federāciju pamattīkli". Šajos uzaicinājumos tika konstatēts liels pieprasījums saistībā ar dažiem tematiem (zemūdens kabeļi) un mazāks pieprasījums saistībā ar citiem tematiem (piemēram, 5G koridoriem, ņemot vērā pašreizējo tirgus gatavības trūkumu). Tāpēc darba programma un resursu piešķiršana tika dinamiski pielāgota, koncentrējot resursus uz noturīgu, augstas veiktspējas un suverēnu savienojamību ES un starptautiskā mērogā. Tas bija vērtīgs ieguldījums otrajā EISI Digitalizācijas sadaļas darba programmā (2024.–2027. gadam).

4. tabula. ***EISI Digitalizācijas sadaļas uzaicinājumi 2021.–2023. gadā***

	Priekšlikumi		**Budžets**			**Pārsnieguma rādītājs***
Gads	**Atbalsttiesīgi**	**Sekmīgi**	**Indikatīvs**	**Pieprasīts**	**Piešķirts**	
2021	51	38	258 miljoni	555 miljoni	151 miljons	2,15
2022	63	38	277 miljoni	923 miljoni	260 miljoni	3,33
2023	70	52	241 miljons	578 miljoni	273 miljoni	2,39
Pavisam kopā	184	128	776 miljoni	2,056 miljardi	684 miljoni	2,64

(*) Pārsnieguma rādītājs: pieprasītais finansējums dalīts ar uzaicinājuma indikatīvo budžetu.

III. Galvenās investīciju jomas

Transports

Saskaņā ar EISI regulas 3. panta 2. punkta a) apakšpunkta i) punktu **EISI Transporta sadaļai** ir jāveicina efektīva, savstarpēji savienota un multimodāla Eiropas transporta tīkla un viedas, sadarbspējīgas, ilgtspējīgas, iekļaujošas, piekļūstamas drošas un aizsargātas mobilitātes infrastruktūras attīstība.

Šīs regulas 4. panta 1. punktā ir noteikts, ka EISI 60 % no tā kopējā finansējuma ir jāatvēl **klimata mērķu** sasniegšanai. EISI Transporta sadaļa ir pārsniegusi šo mērķrādītāju, jo 79 % no tās finansējuma ir paredzēti ilgtspējīgam transportam. Tā ir investējusi elektrificētā dzelzceļa infrastruktūrā, arī saistītajās signalizācijas apakšsistēmās (*ERTMS*), iekšējos ūdensceļos un multimodālajā transportā, kā arī bezemisiju transportlīdzekļu infrastruktūras izvēršanā. EISI finansē arī kompensējošus pasākumus infrastruktūras projektiem (atkārtota apmežošana, īpaša infrastruktūra, kas nodrošina dabisko dzīvotņu nepārtrauktību, vai

dzīvniekiem drošai šķērsošanai paredzēti koridori). Turklāt 2023. gada uzaicinājumā iesniegt priekšlikumus tika ieviests klimatdrošināšanas elements, kas infrastruktūras projektu izstrādē integrē klimata pārmaiņu mazināšanas un pielāgošanās tām pasākumus.

Investīcijas pa transporta veidiem

EISI programma laikposmā no 2021. līdz 2024. gadam ir finansējusi Eiropas transporta infrastruktūru ar vairāk nekā 21 miljardu EUR. Lielākā daļa šo investīciju ir **dzelzceļa** projektos, kas saņēma vairāk nekā 15 miljardus EUR. Investīcijas šajā kategorijā ietver gan sliežu ceļu būvniecību un modernizāciju, gan Eiropas Dzelzceļa satiksmes vadības sistēmas (*ERTMS*) ieviešanu.

Turklāt EISI Transporta sadaļa atbalsta uzlabojumus **ūdens** transportā – vairāk nekā 2 miljardi EUR ir piešķirti jūras un iekšzemes ostām, iekšējiem ūdensceļiem, digitalizācijai (kuģu satiksmes uzraudzības un informācijas sistēmām – *VTMIS* un upju informācijas pakalpojumiem – *RIS*) un termināļu modernizācijai. EISI Transporta sadaļa finansē arī **autoceļu** projektus, piemēram, *TEN-T* ceļu būvniecību un modernizāciju, kā arī drošu un aizsargātu stāvvietu un intelektisku transporta sistēmu (ITS) izveidi. **Gaisa** transporta jomā EISI finansē gaisa satiksmes pārvaldību (Eiropas vienotās gaisa telpas gaisa satiksmes pārvaldības pētniecība – *SESAR*) un lidostu modernizāciju (militārās mobilitātes ietvaros). Turklāt EISI Transporta sadaļa atbalsta infrastruktūras uzlabojumus visos transporta veidos, lai atvieglotu militāro līdzekļu mobilitāti. Visbeidzot, 1,38 miljardi EUR ir piešķirti **alternatīvo degvielu infrastruktūrai**, un lielākā daļa no šiem līdzekļiem tiek novirzīta ceļu transportlīdzekļu uzlādei, pēc tam ierindojas kuģu un stāvošu gaisa kuģu uzlādei piešķirto līdzekļu apjoms.

5. tabula. ***EISI Transporta sadaļas investīcijas pa transporta veidiem (2021.–2024. gads, miljoni EUR)***[16]

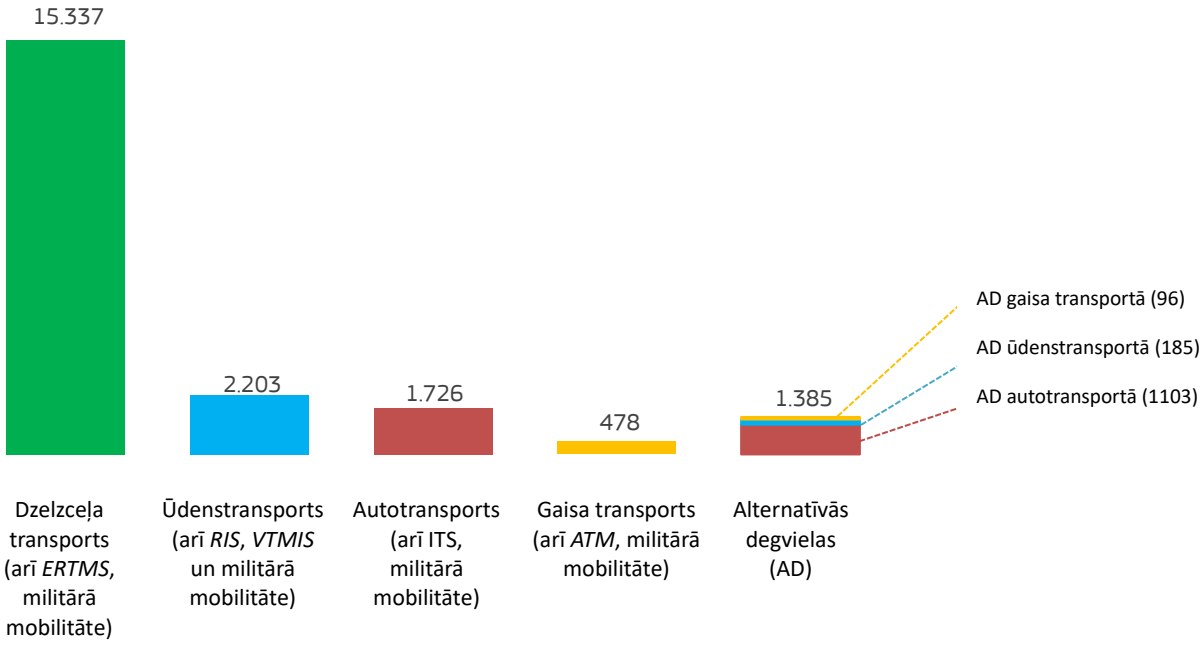

[16] Izņemot sagatavošanā esošos dotāciju nolīgumus.

Lielākā daļa EISI finansējuma (80 %) ir piešķirta projektiem *TEN-T* pamattīklā, 13 % – visaptverošajam tīklam un 7 % – projektiem, kurus nevar sasaistīt ar konkrētu *TEN-T* tīkla daļu, bet kuri joprojām ir svarīgi tā pabeigšanai (piemēram, *SESAR*, ITS, *ERTMS* borta iekārtu komponenti utt.).

Pārrobežu savienojamība

EISI Transporta sadaļa atbalsta pārrobežu savienojamību netraucētai ceļošanai ES – 78 % no EISI Transporta sadaļas finansējuma ir piešķirti projektiem, kas vērsti uz pārrobežu vai trūkstošiem savienojumiem, multimodalitātes nodrošināšanu, alternatīvo degvielu infrastruktūras izveidi un satiksmes pārvaldības sistēmu saskaņošanu. Tas ietvēra arī finansējumu pieciem galvenajiem pārrobežu projektiem (Lionas–Turīnas tunelis, Brennera bāzes tunelis, Fēmarnbelta [*Fehmarn Belt*] tunelis, *Rail Baltica*, Sēna-Esko/Šelda [*Seine-Escaut/Scheld*]) un to piekļuves maršrutiem.

1. attēls. ***EISI Transporta sadaļas atbalsts pārrobežu savienojamībai***

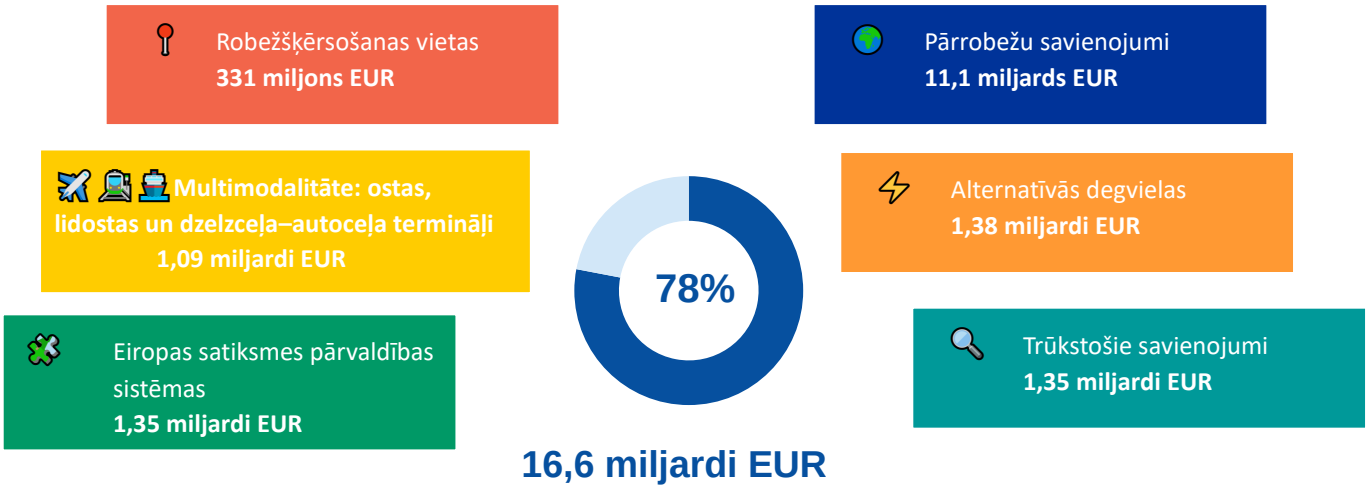

Lielākā daļa pārrobežu projektu uzlabo vai izveido dzelzceļa savienojumus, taču EISI atbalsta arī iekšzemes ūdensceļu savienojumus un dažus autoceļu posmus. Piemēram, būtisks sastrēgumposms Donavā Reinas/Mēzas–Mainas–Donavas koridorā starp Štraubingu un Vilšofenu Vācijas dienvidos saņēma EISI atbalstu kuģuceļa dziļuma un caurlaidspējas palielināšanai.

Alternatīvo degvielu infrastruktūra

EISI Transporta sadaļa atbalsta alternatīvo degvielu infrastruktūras ieviešanu ar vairāk nekā 1,38 miljardiem EUR, galvenokārt projektiem, ar kuriem ierīko uzlādes stacijas pie *TEN-T* ceļiem un elektrouzlādes punktus. No tās finansē arī krasta elektroenerģijas termināļu uzstādīšanu kuģiem pie piestātnes, virszemes darbību elektrifikāciju lidostās un ūdeņraža uzpildes stacijas.

Kopš 2021. gada Eiropas transporta tīklā darbojas aptuveni 1500 alternatīvo degvielu piegādes punktu, galvenokārt mazas noslodzes transportlīdzekļiem. Sagaidāms, ka līdz šim atlasītajos projektos tiks uzstādīti vairāk nekā 25 000 piegādes punktu mazas noslodzes transportlīdzekļiem un gandrīz 2000 piegādes punktu lielas noslodzes transportlīdzekļiem. Alternatīvo degvielu projektu portfelis arī veicinās darbību dekarbonizāciju 63 Eiropas lidostās un krasta elektroenerģijas uzlādes termināļu izvietošanu kuģiem 28 Eiropas ostās.

1.. karte. ***Alternatīvo degvielu uzlādes infrastruktūra, ko atbalsta EISI Transporta sadaļa (2021.–2024. gads)***

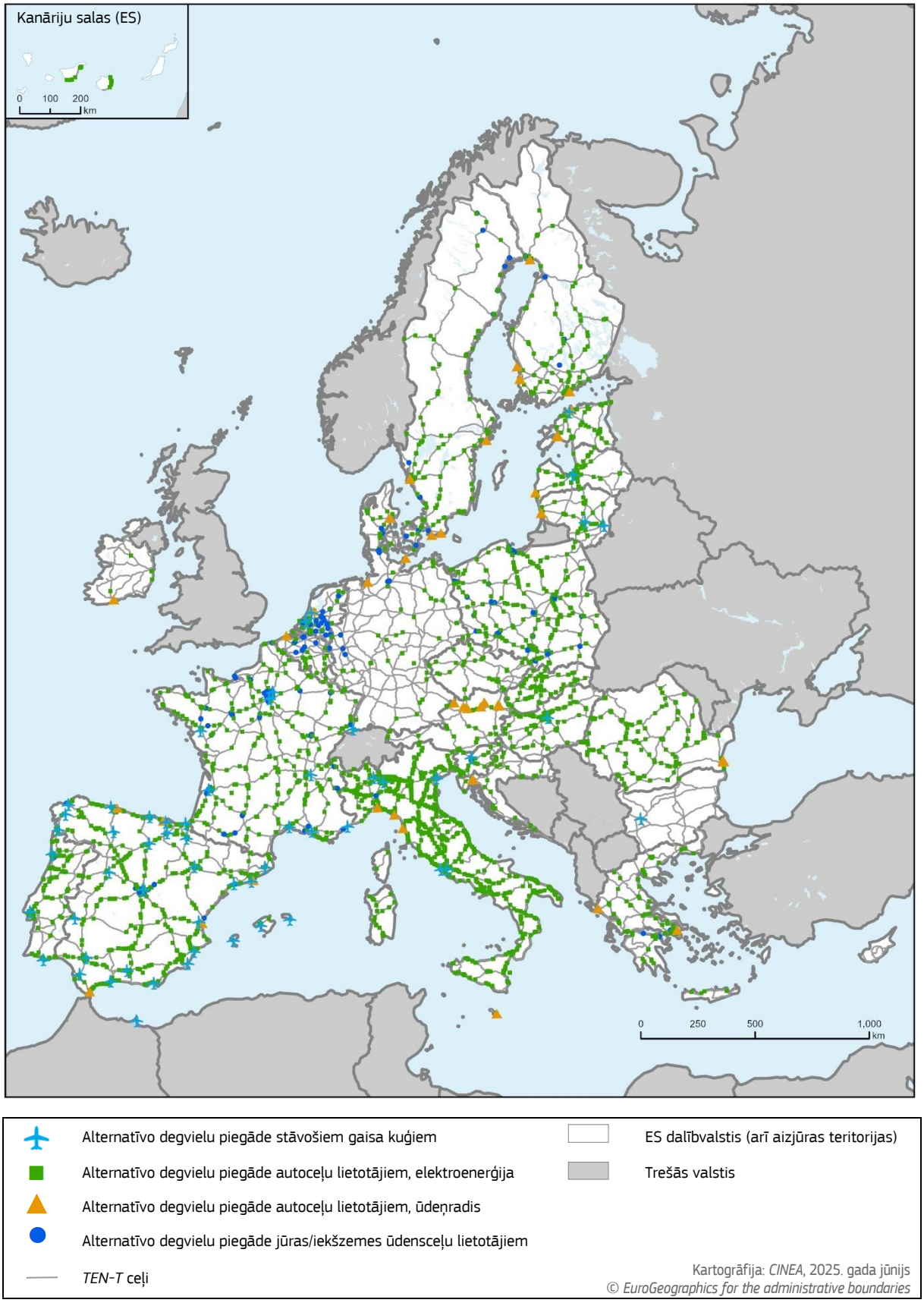

Transporta digitalizācija

EISI Transporta sadaļa no vispārējā un kohēzijas finansējuma atbalsta Eiropas transporta digitalizāciju ar īpašiem uzaicinājumiem iesniegt priekšlikumus, kas vērsti uz viedu un sadarbspējīgu mobilitāti. Pēc šiem uzaicinājumiem 93 projekti saņēma finansējumu vairāk nekā 1,4 miljardu EUR apmērā. Gandrīz puse no šīs summas tika novirzīta *ERTMS* projektiem (46 %), pēc tam ierindojās *SESAR* (23 %) un ITS (17 %) projekti. Projekti, kas saistīti ar pārējām sistēmām (piemēram, kravu pārvadājumu elektroniskā informācija (e*FTI*), *RIS*, Eiropas jūras vienloga sistēmas vide (*EMSWe*) un *VTMIS*, veidoja 13 %.

Drošāks transports

EISI Transporta sadaļa atbalsta ceļu satiksmes drošību, proti: drošu stāvvietu izbūvi, pārbrauktuvju likvidāciju, ceļu profila uzlabošanu drošuma apsvērumu dēļ un ITS ieviešanu. Kopumā 58 projekti ceļu satiksmes drošības jomā saņem 3 miljardus EUR.

Militārā mobilitāte

Viens no EISI Transporta sadaļas konkrētajiem mērķiem ir pielāgot *TEN-T* tīkla daļas divējāda lietojuma vajadzībām, tādējādi uzlabojot gan civilo, gan militāro mobilitāti. Tam būtu jāļauj krīžu gadījumā īsā laikā visā ES plašā mērogā pārvietot militāro personālu un ekipējumu. Trijos militārās mobilitātes uzaicinājumos (2021., 2022. un 2023. gadā) 21 dalībvalstī kopumā tika atlasīti 95 projekti. Tie ir ģeogrāfiski visnotaļ vienmērīgi izvietoti visā ES, un tajos ir liels projektu blīvums austrumu flangā. 45 % no šā finansējuma tika piešķirti dzelzceļa projektiem (piemēram, lai modernizētu dzelzceļa tiltus, būvētu lēngaitas sliežu ceļa posmus garākiem un smagākiem vilcieniem, palielinātu tuneļu minimālo augstumu), 34 % – autoceļu projektiem (piemēram, ceļu posmu un tiltu modernizācijai), 7 % – lidostu projektiem (piemēram, operatīvo spēju un pieejamības palielināšanai) un atlikušo finansējumu piešķīra projektiem ostās un terminālos (piemēram, jaudas un savienojamības palielināšanai).

EISI ļauj finansēt **sinerģiskus elementus**, kas attiecas uz citu EISI nozari (līdz 20 % no attiecināmajām izmaksām). EISI Transporta sadaļas sinerģiskos elementus – galvenokārt ar enerģētiku saistītā infrastruktūrā – finansē 34 projektos, kas saņem 64 miljonus EUR no EISI finansējuma. Piemēram, 20 projektos ir plānots uzstādīt ūdeņraža uzpildes stacijas un elektrolīzerus, savukārt 8 projektos plānots uzstādīt saules enerģijas paneļus lidostās, ostās un dzelzceļa-autoceļa terminālos.

EISI Transporta sadaļa darbojas arī kā papildinājums pamatprogrammai "**Apvārsnis Eiropa**", piemēram, lidostu zaļināšanas nolūkā. EISI atbalsta alternatīvo degvielu infrastruktūru un piekļuvi sabiedriskajam transportam, savukārt programma "Apvārsnis Eiropa" finansē inovatīvus energoefektīvus vai jaunus digitālus un automatizētus risinājumus lidostu darbībai[17].

Enerģētika

[17] *Ensuring competitive and sustainable airports* (Konkurētspējīgu un ilgtspējīgu lidostu nodrošināšana)

Kopš 2021. gada KIP uzaicinājumi ir saņēmuši priekšlikumus no piecu dažādu veidu projektu kategorijām (elektroenerģija, gāze, CO_2 transporta infrastruktūra, viedie elektrotīkli, ūdeņradis un elektrolīzeri).

2021. gada uzaicinājumā elektroenerģija bija visnozīmīgākā projektu kategorija, un trīs dotācijas darbiem veidoja 92 % no ES finansējuma. 2022. gada uzaicinājumā elektroenerģija atkal bija visnozīmīgākā kategorija, kas veidoja 52 % no piešķirtā ES finansējuma (64 %, ja to uzskaita kopā ar elektroenerģijas viedtīkliem). 2023. gada uzaicinājumā lielākā kategorija bija CO_2 transporta infrastruktūra, kas saņēma 80 % no piešķirtā ES finansējuma. 2024. gada uzaicinājumā elektroenerģija (ieskaitot atkrastes tīklus, uzkrāšanu) atkal bija visnozīmīgākā kategorija, kas veidoja 57 % no piešķirtā ES finansējuma (59 %, ja tos uzskaita kopā ar elektroenerģijas viedtīkliem).

Laikposmā no 2021. līdz 2024. gadam KIP uzaicinājumi ir atbalstījuši 62 projektus ar 3,5 miljardiem EUR EISI Enerģētikas sadaļas finansējuma: 43 bija pētījumi, kuru finansējums sasniedza gandrīz 431 miljonu EUR, bet atlikušie 19 – darbi, kuru finansējums pārsniedza 3 miljardus EUR. *CB RES* uzaicinājumos arī tika atbalstīti 14 projekti (12 pētījumi un divi darbi) ar 91,2 miljonu EUR finansējumu.

2. *attēls.* ***EISI Enerģētikas sadaļas portfelis pa kategorijām (2021.–2024. gads)***

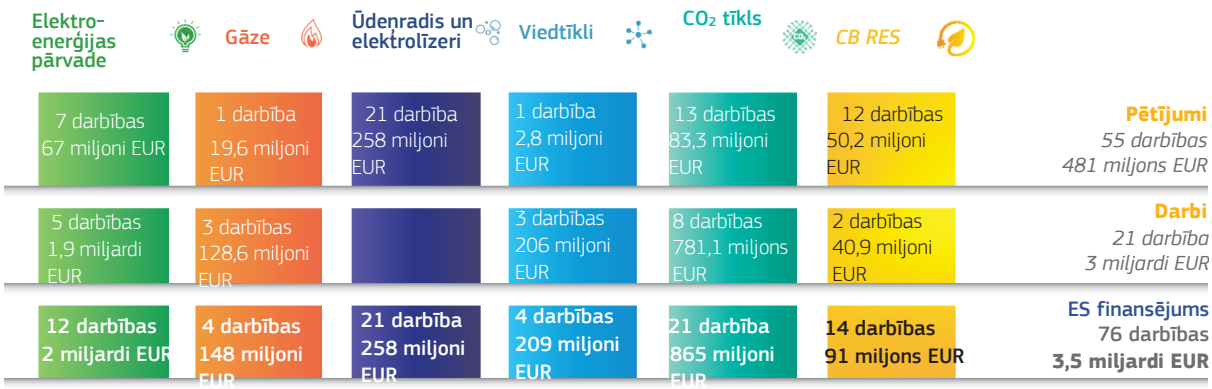

Elektroenerģija un viedie elektrotīkli

EISI atbalstīja 16 elektroenerģijas projektus vairāk nekā 2 miljardu EUR apmērā. Ievērojami projekti, kas saņēma dotācijas darbiem, ir šādi: *EuroAsia* starpsavienojums starp Grieķiju un Kipru (658 miljoni EUR, 2021. gads), papildu infrastruktūras elementi, kas nepieciešami Baltijas valstu un kontinentālo elektroenerģijas sistēmu sinhronizācijai (166 miljoni EUR, 2021. gads), *ELMED* starpsavienojums starp Sicīliju un Tunisiju (308 miljoni EUR, 2022. gads) un Bornholmas Enerģētikas sala (645 miljoni EUR, 2024. gads).

EISI atbalstīja arī četras elektroenerģijas viedtīklu darbības četros dažādos KIP 209 miljonu EUR apmērā. Lielākā dotācija darbiem bija 100 miljoni EUR enerģijas sadales tīklu digitalizācijai Bavārijā un Čehijā.

Oglekļa dioksīda tīkls

EISI atbalstīja 21 CO_2 transporta infrastruktūras projektu 864 miljonu EUR apmērā. Lielākā dotācija darbiem bija 161 miljons EUR Denkerkas CO_2 centra I posmam.

EISI finansējums kritiski svarīgai pārrobežu infrastruktūrai CO_2 tīklu un krātuvju būvniecībai lielā mērā papildina programmu "Apvārsnis Eiropa", kas atbalsta pētniecības projektus, lai izpētītu jaunu tehnoloģiju iespējamību rūpnieciskajai oglekļa pārvaldībai un demonstrētu tehnoloģiju dzīvotspēju no tehnoloģiskā un ekonomiskā viedokļa[18].

Dabasgāze

EISI atbalstīja četrus gāzes projektus 148 miljonu EUR apmērā. Lielākā dotācija darbiem bija 78 miljoni EUR gāzes krātuvei Bulgārijā. Kopumā, lai gan dabasgāzes projekti veidoja ievērojamu daļu finansējuma, kas piešķirts saskaņā ar EISI I programmu (1454 miljoni EUR), to daļa EISI II ietvaros samazinājās galvenokārt tāpēc, ka pēc *TEN-E* regulas pārskatīšanas tie vairs nav tiesīgi saņemt EISI Enerģētikas sadaļas finansējumu.

Ūdeņradis

EISI atbalstīja 21 ūdeņraža projektu (visi paredzēti pētījumiem) 258 miljonu EUR apmērā. Lielākā dotācija 33 miljonu EUR apmērā bija Spānijas ūdeņraža pamatprojektam.

Pārrobežu atjaunīgās enerģijas projekti

EISI Enerģētikas sadaļa finansiāli atbalsta piecus pārrobežu atjaunīgās enerģijas projektus, kuros iesaistītas astoņas dažādas dalībvalstis, un četrus citus projektus, kuriem nav *CB RES* statusa, bet tiek veikta priekšizpēte. Līdz 2024. gadam finansējums 91 miljona EUR apmērā tika piešķirts 14 projektiem, tajā skaitā 12 projektiem tehniskajai un priekšizpētei un diviem darbiem. Projekti aptver dažādas atjaunīgās enerģijas tehnoloģijas, piemēram, atkrastes un sauszemes vēja enerģiju vai saules fotoelementus, un enerģijas lietojumus, piemēram, centralizēto siltumapgādi vai atjaunīgā ūdeņraža ražošanu.

EISI Enerģētikas sadaļas **sinerģiskie elementi** galvenokārt attiecas uz transporta infrastruktūru, piemēram, piestātnēm un kuģu kraušanas iekārtām. Ņemot vērā jaunās *TEN-E* regulas aptverto energoinfrastruktūras kategoriju, it īpaši viedās elektroenerģijas un ūdeņraža tīklu, pieaugošo gatavības pakāpi, ir gaidāma turpmāka sinerģija ar transporta un digitālo sadaļu. Pārrobežu atjaunīgo energoresursu nozarē jaunie projekti ir vērsti uz visu ūdeņraža vērtības ķēdi – no ražošanas līdz izmantošanai – tādās nozarēs kā rūpniecība un transports.

Digitalizācija

Pievēršoties kopīgu interešu projektiem un koncentrējoties uz pārrobežu starpsavienojumiem, EISI **Digitalizācijas sadaļa** darbojas kā ES mēroga digitālās savienojamības ekosistēmas katalizators. Pēc pirmajiem trim uzaicinājumiem EISI Digitalizācijas sadaļa pašlaik finansē 117 projektus, kas aptver turpmāk izklāstītos galvenos tematus un kuru kopējais budžets pārsniedz 640 miljonus EUR.

Digitālo globālo vārteju pamatsavienojamība

EISI Digitalizācija sadaļa atbalsta jaunu pamattīklu izvēršanu vai esošo pamattīklu būtisku uzlabošanu, tais skaitā zemūdens kabeļus dalībvalstīs, starp dalībvalstīm un starp ES un

[18] *Industrial Carbon Management: Interactive Stories. Industrial carbon management funded by the European Union* (Rūpnieciskā oglekļa pārvaldība – interaktīvi stāsti. Eiropas Savienības finansēta rūpnieciskā oglekļa pārvaldība)

trešām valstīm. Kopš 2021. gada EISI Digitalizācijas sadaļa sniedz finansiālu atbalstu 51 digitālo globālo vārteju projektam kopumā 420 miljonu EUR apmērā.

Šie projekti sniedz būtisku ieguldījumu globālo savienojumu veicināšanā starp **Eiropu un Āfriku** (piemēram, *Medusa Africa* vai *Canalink-Morocco* projekti), **Tuvajiem Austrumiem** (piemēram, *BlueMed East* projekts) un **Āziju** (Arktikas savienojamība), kā arī savienojumu nostiprināšanā starp dalībvalstīm Vidusjūrā, Atlantijas okeānā, Baltijas jūrā un kontinentālajā Eiropā (arī Centrāleiropā un Austrumeiropā). Šie projekti atbalsta arī savienojamību Eiropas **tālākajos reģionos** un **aizjūras zemēs un teritorijās** – Klusā okeāna reģionā (piemēram, *NUANUA* projekts), Karību jūras reģionā (piemēram, *BCA* projekts), Kanāriju salās (piemēram, *PENCAN-X* projekts) un Azoru salu-Madeiras apgabalā (piemēram, Atlantijas *CAM* projekts).

Visi šo EISI dotāciju saņēmēji ir **ES kontrolētas struktūras**, un kabeļi, kas tiks izvērsti, tiek būvēti, izmantojot drošu tehnoloģiju. Gandrīz visos finansētajos kabeļos ir ne tikai garantēta droša datu terabaitu pārraide sekundē, bet arī iekļautas **viedās tehnoloģijas**, kas darbojas kā lieli ģeogrāfiskie sensori tuvumā esošo darbību uzraudzībai un kā agrīnās brīdināšanas sistēmas, lai aizsargātu pašu infrastruktūru.

EISI Digitalizācijas sadaļas otrajā darba programmā 2024.–2027. gadam ir paredzēti papildu 542 miljoni EUR pamatsavienojamības projektu līdzfinansēšanai. ES kopējās investīcijas šajās kritiskajās infrastruktūrās pašreizējā finanšu shēmā sasniegs gandrīz 1 miljardu EUR.

2. karte. ***EISI digitālās globālās vārtejas projekti***

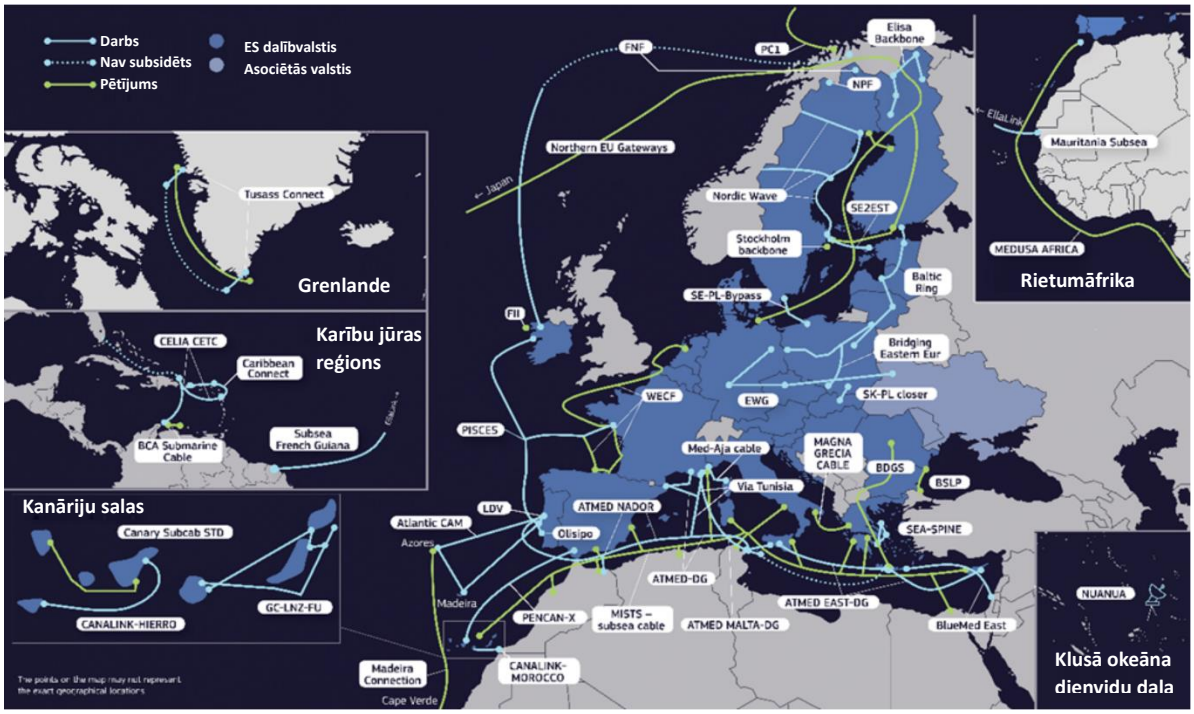

5G sistēmas apgabalos, kuros atrodas sociālekonomiskie virzītājspēki

Kopš 2021. gada no EISI Digitalizācijas sadaļas ir sniegts finansiāls atbalsts kopumā 128 miljonu EUR apmērā 41 projektam, lai ātri izvērstu un izmantotu **5G viedajām**

kopienām. Finansētie projekti integrē 5G infrastruktūru ar **perifēro mākoņdatošanu**, galveno uzmanību pievēršot **autonomam 5G** tīklam, kas nodrošina inovatīvus izmantošanas gadījumus, piemēram, attālinātu ķirurģiju, virtuālo realitāti mācībām, uz droniem balstītu uzraudzību u. c.

3. karte. ***5G projekti viedajām kopienām***

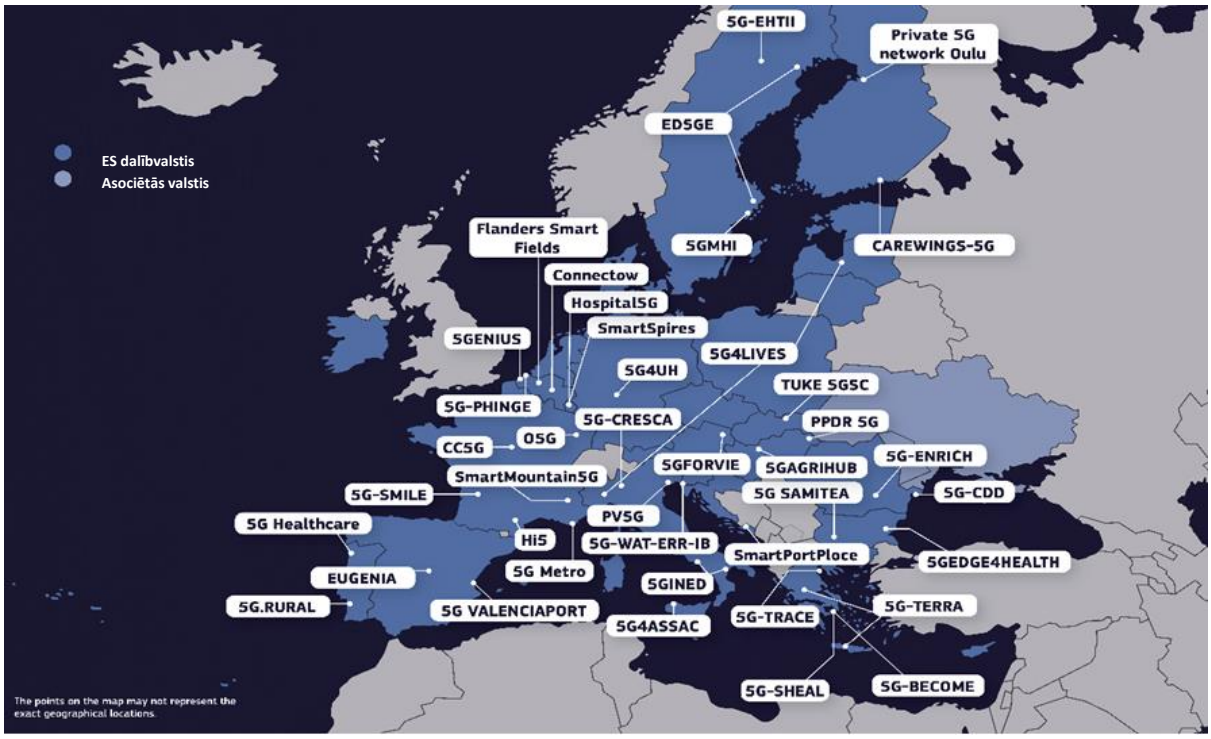

5G pārklājums galvenajos transporta koridoros

Kopš 2021. gada no EISI Digitalizācijas sadaļas ir sniegts finansiāls atbalsts 25 projektiem (darbiem un pētījumiem) nepārtrauktam 5G pārklājumam pārrobežu transporta koridoros kopumā 93 miljonu EUR apmērā. Divpadsmit no šiem projektiem izvērš autonomu 5G infrastruktūru *TEN-T* pārrobežu koridoros, piemēram, automaģistrālēs, dzelzceļos vai jūras ceļos, tādējādi nodrošinot valstu 5G sistēmu netraucētu sadarbspēju. 5G koridoru infrastruktūra nodrošinās plašu satīklotas un automatizētas mobilitātes pakalpojumu klāstu transportlīdzekļiem, vadītājiem, pasažieriem un citiem attiecīgiem dalībniekiem.

4. karte. ***Projekti 5G pārklājuma nodrošināšanai galvenajos transporta maršrutos***

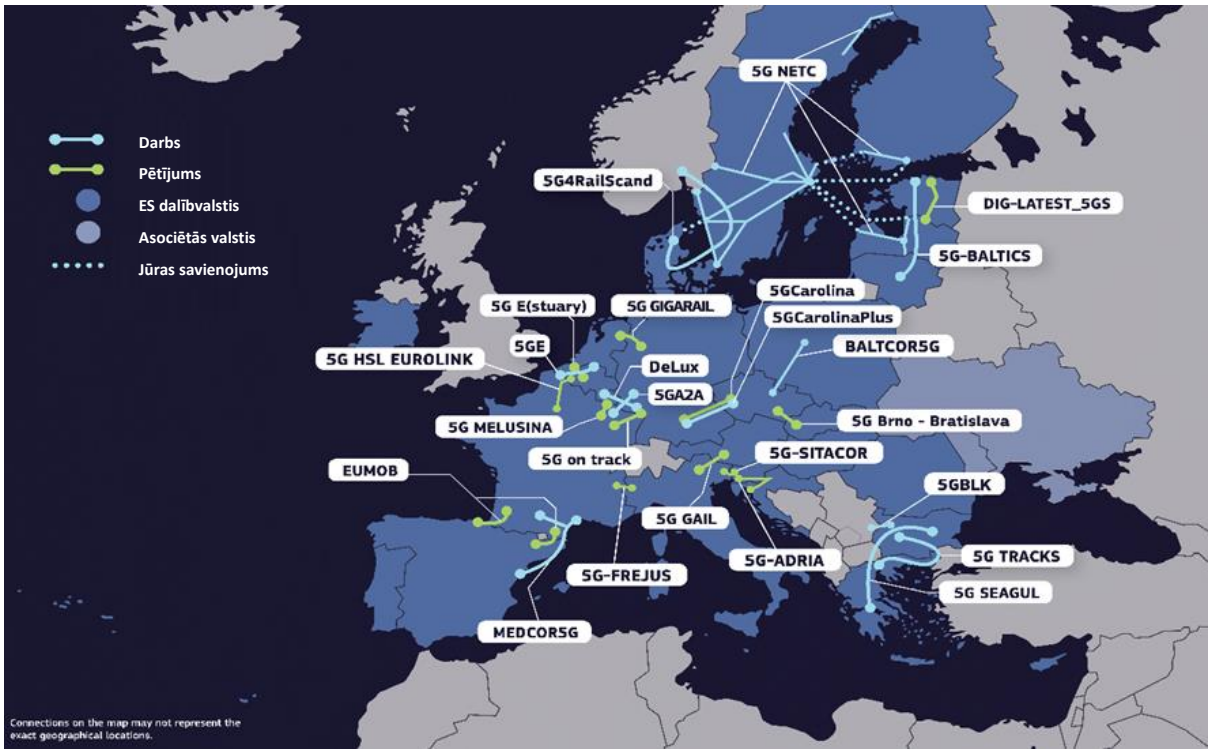

5G koridoru projekti galvenajos *TEN-T* koridoros ir labs piemērs **sinerģijai** starp dažādām EISI sadaļām. EISI Digitalizācijas sadaļa arī atbalsta pārrobežu digitālās infrastruktūras izvēršanu, i) lai paātrinātu enerģētikas un transporta nozaru digitalizāciju, uzlabojot sadarbspēju un standartizāciju (operatīvās digitālās platformas – ODP), un ii) lai aktivizētu publiskā un privātā sektora partnerības investīciju pozitīvās mijiedarbības ciklu. Ar 2022. gada ODP uzaicinājumu tika finansēts koordinācijas un atbalsta projekts, kas gatavo pamatu būvdarbu projektam otrajā EISI Digitalizācijas sadaļas daudzgadu darba programmā 2024.–2027. gadam.

IV. EISI reakcija uz neseno krīzi

Pēdējos gados EISI instruments ir pierādījis savu elastību, reaģējot uz neparedzētām problēmām un krīzēm. Ņemot vērā neprovocēto Krievijas agresijas karu, Ukraina un Moldova pieprasīja oficiālu iesaistīšanos EISI programmā (2023. gada 9. maijā un 6. jūnijā parakstītie nolīgumi). Tas ļauj saņēmējiem no šīm valstīm neatkarīgi piedalīties EISI uzaicinājumos un būt novērotājiem EISI komitejas sanāksmēs. ES ir apturējusi attiecīgo valstu finanšu iemaksas ES programmās tikmēr, kamēr abās valstīs saglabājas kara izraisītās finansiālās problēmas.

Transports

Pēc tam, kad 2022. gada februārī sākās Krievijas iebrukums Ukrainā, **militārās mobilitātes** finansējuma piešķiršana ir pēc iespējas paātrināta. Komisija paātrināja pirmā militārās mobilitātes uzaicinājuma iesniegt priekšlikumus izvērtēšanu 2021. gadā (kas bija atvērts pieteikumiem līdz 2022. gada janvārim), pēc tam 2022. gada maijā nekavējoties izsludināja otro militārās mobilitātes uzaicinājumu (četrus mēnešus agrāk, nekā plānots). Atlikušais budžets tika piešķirts agrāk, un pēdējais uzaicinājums iesniegt priekšlikumus tika izsludināts

2023. gada maijā. Tāpēc militārās mobilitātes finansējums 1,7 miljardu EUR apmērā tika apgūts tikai divarpus gadu laikā. Trīs uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus laikā pieteikumu pārsnieguma rādītājs pastāvīgi palielinājās no 1,2 2021. gada uzaicinājumā līdz 4,7 2023. gada pēdējā uzaicinājumā, kas arī norāda uz augošām investīciju vajadzībām divējāda lietojuma infrastruktūrai.

3. attēls. ***EISI militārās mobilitātes finansējuma pieprasījuma tendence (miljoni EUR)***

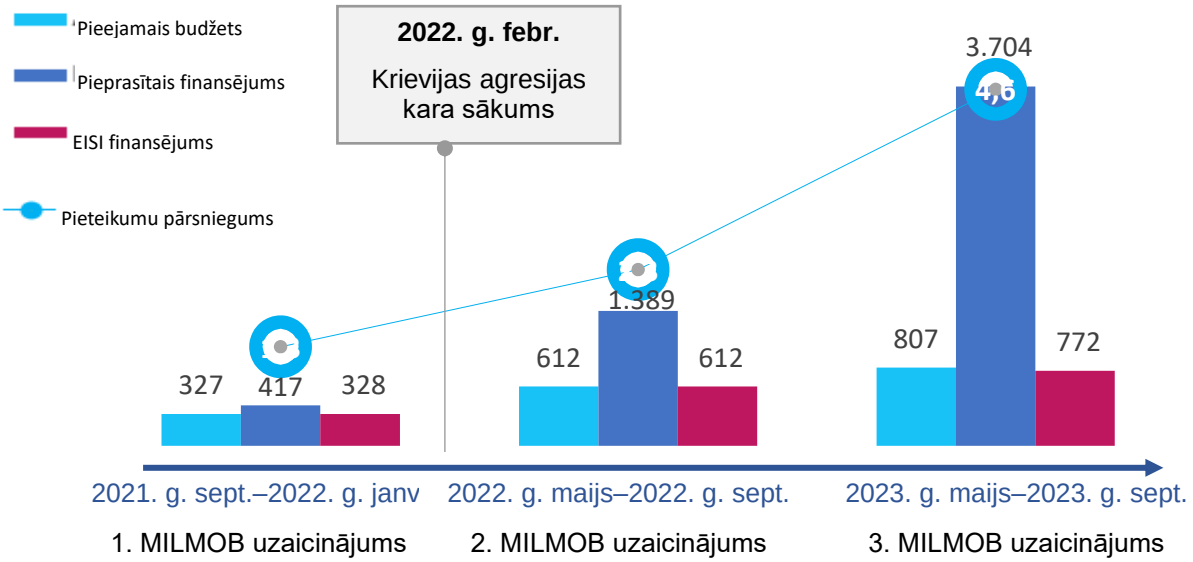

EISI Transporta sadaļa arī pierādīja savu elastīgo raksturu, apmierinot kritiskās vajadzības, kas radās pie ES ārējām robežām ar Ukrainu un Moldovu. EISI Transporta sadaļas finansējums atbalsta iniciatīvu **"Solidaritātes joslas"** un palīdz izveidot alternatīvus maršrutus preču pārvadāšanai gan uz Ukrainu, gan Moldovu un no tām pēc Ukrainas ostu blokādes. Kopumā (pēc 2022. un 2023. gada uzaicinājumiem iesniegt priekšlikumus) no EISI Transporta sadaļas ir piešķirts finansējumu aptuveni 1,5 miljardu EUR apmērā projektiem, kas uzlabo solidaritātes joslas un nodrošina, ka Ukraina un Moldova ir labāk savienotas ar kaimiņos esošajām ES dalībvalstīm (Poliju, Slovākiju, Ungāriju un Rumāniju). Šiem projektiem būtu jāuzlabo nozīmīgu autoceļu un dzelzceļa *TEN-T* robežšķērsošanas vietu caurlaidspēja un piekļuve tām, ko var panākt, paplašinot un modernizējot infrastruktūru, uzlabojot stāvvietas, pārkraušanas iekārtas un aprīkojumu. Atbalsts Ukrainai arī ietver projektus Eiropas standarta (*UIC)* platuma sliežu ceļa izveidei Ukrainā, lai uzlabotu tās dzelzceļa savienojumus ar kaimiņos esošajām dalībvalstīm. Pirmie rezultāti jau ir redzami uz vietas.

Covid-19 pandēmija un Krievijas agresijas karš pret Ukrainu ir izraisījuši augstu inflāciju, būvniecības materiālu izmaksu pieaugumu, darbaspēka sarukumu un piegādes ķēžu traucējumus. Tas nozīmēja, ka EISI projektiem bija ātri jāpiešķir līdzekļi plānoto darbību veikšanai. Tāpēc daudzgadu darba programma tika grozīta, lai visu budžetu, kas pieejams saskaņā ar pašreizējo DFS, varētu agrāk darīt pieejamu 2023. un 2024. gada uzaicinājumiem EISI Transporta sadaļā.

<u>Enerģētika</u>

Covid-19 pandēmija un Krievijas iebrukums Ukrainā ir arī ietekmējuši EISI finansēto enerģētikas projektu īstenošanu enerģijas cenu straujā pieauguma, ievērojama izmaksu pieauguma un infrastruktūras projektu komponentu piegādes deficīta dēļ. Tāpēc daži projekti aizkavējās, īpaši saistībā ar nepieciešamību īstenot alternatīvus tehniskos risinājumus un nodrošināt papildu finansējumu.

Reaģējot uz Krievijas iebrukumu, Komisija 2022. gada maijā pieņēma plānu ***REPowerEU***[19], kā rezultātā tika pieņemti vairāki tiesību akti, kuru mērķis ir samazināt atkarību no Krievijas fosilajām degvielām, dažādot gāzes piegādes avotus, samazināt enerģijas patēriņu un paātrināt atjaunīgās enerģijas avotu izvēršanu.

Lai gan pašreizējā EISI regula un pārskatītā *TEN-E* regula stājās spēkā pirms plāna *REPowerEU*, tās ir saskaņotas ar plāna mērķiem. Kopš 2013. gada no EISI Enerģētikas sadaļas finansētie projekti ir palīdzējuši integrēt ES enerģijas tirgu, stiprinot pārrobežu savienojumus un palielinot piegādes drošību. 2021., 2022. un 2023. gadā dotācijas tika piešķirtas darbiem gāzes uzglabāšanas jomā, kas kliedēs bažas par gāzes piegādes drošību Dienvidaustrumeiropā – reģionā, kuru vistiešāk ietekmē Krievijas piegādes samazinājumi.

Pārskatītā *TEN-E* regula izslēdz fosilo degvielu infrastruktūras kategorijas no KIP statusa saņemšanas un ietver jaunas infrastruktūras kategorijas, kas ir būtiskas dekarbonizācijai, īpaši ūdeņraža projektus un atkrastes elektrotīklus. Pārrobežu projekti atjaunīgās enerģijas jomā palīdz izmaksu ziņā lietderīgi izvērst papildu atjaunīgās enerģijas jaudas, kas palīdz samazināt ES atkarību no fosilajām degvielām.

Digitalizācija

Kā izklāstīts kopīgu interešu projektu darbības jomā digitālajā nozarē, EISI var palīdzēt paplašināt un stiprināt digitālo savienojamību starp ES un tās kaimiņvalstīm. **Projekts *East West Gate*** (ko finansē no otrā uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus) ļaus sniegt digitālos pakalpojumus Ukrainai un tieši palielinās sakaru iespējas un veiktspēju gan ar Ukrainu, gan starp ES valstīm.

Saistībā ar Krievijas agresijas karu pret Ukrainu un konfliktiem un nestabilitāti Tuvajos Austrumos kļuvusi būtiski svarīga nepieciešamība palielināt **digitālās infrastruktūras, kas savieno Eiropu ar Āziju**, noturību un dublēšanu. No EISI jau ir finansēti trīs kabeļu izvēršanas projekti Arktikas reģionā, proti, *Far North Fiber, Polar Connect* un *Tusass CONNECT*. Šie projekti ir daļa no Arktikas savienojamības redzējuma, kas galu galā radīs alternatīvu maršrutu starp Eiropu un Āziju.

Vairāki projekti, ko finansē no EISI Digitalizācijas sadaļas, uzlabo digitālo savienojamību visā Eiropā un ar kaimiņreģioniem, tai skaitā Ziemeļāfriku un Austrumeiropas valstīm (Ukrainu un Moldovu), un atspoguļo plašāku ģeopolitisko stratēģiju Eiropas digitālās noturības stiprināšanai, ekonomikas integrācijas un reģionālās stabilitātes veicināšanai. Paplašinot augstas veiktspējas tīklus un saskaņojot digitālos standartus, programma darbojas kā pretpasākums ārējai ietekmei un tādējādi izveido kontroli pār kritisko digitālo infrastruktūru.

[19] Komisijas 2022. gada 18. maija Paziņojums (2022) 230 final "Plāns *REPowerEU*".

EISI Digitalizācijas sadaļai ir arī svarīga nozīme digitālās savienojamības alternatīvu radīšanā, sakaru tīklu noturības stiprināšanā un tādu maršrutu izpētē, kas spēj apiet tradicionālās pārmērīgi izmantotās apgrūtinātas ekspluatēšanas vietas, piemēram, Suecas kanālu.

Visbeidzot, bet ne mazāk svarīgi ir tas, ka EISI Digitalizācijas sadaļā noteiktās stingrās atbilstības prasības attiecībā uz projektu virzītājiem un izvietoto aprīkojumu veicina finansētās kritiskās digitālo sakaru infrastruktūras drošību un uzticamību.

V. Budžeta stāvoklis un progresa novērtējums

Pašreizējās DFS vidusposma pārskatīšana, kas tika pabeigta 2024. gadā, neradīja nekādas izmaiņas EISI budžetā visās trīs nozarēs. Tomēr dažādās nozaru programmās joprojām bija vērojamas dažas izmaiņas to budžetos salīdzinājumā ar atsauces summām juridiskajā pamatā, kā aprakstīts turpmāk.

Lai EISI piešķirtos līdzekļus un atbalstītos projektus padarītu redzamākus un pārredzamākus, *CINEA* 2023. gada janvārī izveidoja publisku infopaneli[20]. Šis infopanelis aptver visus *CINEA* pārvaldītos projektus un programmas, ieskaitot tos, ko tā pārvalda EISI Transporta un EISI Enerģētikas sadaļā. Šis rīks ļauj ikvienam atrast aktuālu informāciju par projektiem, to finansējumu un saņēmējiem, kā arī diagrammas datu vizualizēšanai. *CINEA* ir arī publicējusi divas interaktīvas publikācijas, kurās atspoguļoti programmas sasniegumi kopš 2014. gada, – vienu par EISI Transporta[21] sadaļu un otru par EISI Enerģētikas[22] sadaļu, – kā arī īpašu publikāciju par Baltijas elektrotīklu sinhronizāciju[23].

Informāciju par EISI Digitalizācijas sadaļas budžeta piešķīrumu un projektiem skatīt *HaDEA* tīmekļa vietnē[24].

Plašāka informācija par EISI budžeta izpildi ir pieejama arī Komisijas portālā par darbības rezultātiem[25]. Šīs informācijas pamatā ir programmas darbības rezultātu pārskati, ko katru gadu iesniedz par katru programmu.

Transports

[20] *CINEA Project Portfolio - Welcome | Sheet - Qlik Sense* (europa.eu).
[21] *Greener Transport Infrastructure for Europe 2014-2024: Building future-proof infrastructure thanks to the Connecting Europe Facility Transport* (Zaļāka transporta infrastruktūra Eiropai 2014.–2024. gadā – nākotnes prasībām atbilstošas infrastruktūras veidošana, pateicoties Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta Transporta sadaļai).
[22] *Interconnected sustainable energy infrastructure for Europe 2014-2024: Building a future-proof European Energy network with the Connecting Europe Facility Energy* (Savstarpēji savienota ilgtspējīga energoinfrastruktūra Eiropai 2014.–2024. gadā – nākotnes prasībām atbilstoša Eiropas enerģētikas tīkla izveide ar Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta Enerģētikas sadaļu.
[23] *CEF Energy: instrumental funding to achieve the Baltic synchronisation with the Continental European Network* (EISI Enerģētikas sadaļa – būtisks finansējums nolūkā panākt Baltijas valstu sinhronizāciju ar kontinentālo Eiropas tīklu).
[24] *About Connecting Europe Facility - Digital - European Health and Digital Executive Agency* (Par Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu – Digitalizācija – Eiropas Veselības un digitālā izpildaģentūra).
[25] *Connecting Europe Facility - Performance - European Commission* (Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments — darbības rezultāti — Eiropas Komisija).

250 miljoni EUR no EISI **Transporta sadaļas** budžeta ir izmantoti, lai finansētu Eiropas Mikroshēmu aktu. EISI Transporta sadaļas budžets atbalsta arī papildu administratīvos izdevumus, kas izriet no paketes "Gatavi mērķrādītājam 55 %", īpaši iniciatīvas "*FuelEU Maritime*" un "*ReFuelEU Aviation*", un nesenāk izriet no pārskatītās regulas par Eiropas Jūras drošības aģentūru un no Eiropas vienotās gaisa telpas 2+ regulas.

Kā aprakstīts iepriekš, EISI Transporta sadaļas budžets 2021.–2024. gadā tika piešķirts agrāk. Līdz šim ir piešķirts vairāk nekā 21 miljards EUR pēc tam, kad tika parakstīti projekti, kas atlasīti 2021., 2022. un 2023. gada uzaicinājumos (10,5 miljardi EUR no vispārējā finansējuma, 9,3 miljardi EUR no kohēzijas finansējuma) un militārās mobilitātes uzaicinājumos (visi 1,7 miljardi EUR no militārās mobilitātes finansējuma). Šī summa ietver arī 1,3 miljardus EUR, kas piešķirti alternatīvo degvielu infrastruktūras projektiem pirmajā slīdošajā *AFIF* uzaicinājumā.

Atlikušais EISI budžets tiks piešķirts 2024. gada uzaicinājuma iesniegt priekšlikumus un otrā *AFIF* slīdošā uzaicinājuma ietvaros, un tā budžets būs attiecīgi 2,5 miljardi EUR un 1 miljards EUR. 2024. gada uzaicinājums tika slēgts 2025. gada janvāra beigās un pašlaik tiek izvērtēts, savukārt otrais *AFIF* slīdošais uzaicinājums tika izsludināts 2024. gada februārī un ilgs līdz 2026. gada sākumam.

Pirmie šīs DFS dotāciju nolīgumi tika parakstīti 2022. gadā pēc pirmā EISI Transporta sadaļas uzaicinājuma, kas tika izsludināts 2021. gadā. Tā kā pētījumu projekti ilgst divus līdz trīs gadus un būvniecības projekti ilgst četrus līdz piecus gadus, lielākā daļa EISI Transporta sadaļas projektu joprojām ir agrīnā stadijā. Pašlaik tiek īstenoti vairāk nekā 600 projekti. Tikai daži nelieli projekti (23) jau ir pabeigti (piemēram, alternatīvo degvielu infrastruktūra, drošas stāvvietas). Līdz šim projekti virzās uz priekšu, kā paredzēts, un saskaņā ar attiecīgajiem dotāciju nolīgumiem. Iespējamie kavējumi varētu parādīties tikai turpmākajos gados.

EISI Transporta sadaļa ir sekmīgi īstenojusi principu "izmanto vai zaudē". Ja projekta īstenošana kavējas, tā darbības joma tiek pielāgota un attiecīgi samazināta tā dotācija. Pēc tam budžetu dara pieejamu citā ("atpakaļejošā") uzaicinājumā iesniegt priekšlikumus.

Enerģētika

EISI **Enerģētikas sadaļas** saistību apropriācijas 2021.–2023. gadam sākotnēji veidoja 2397 miljonus EUR, ieskaitot 5,9 miljonus EUR ieņēmumos, kas 2021. gadā piešķirti no iepriekšējiem EISI 2014.–2020. gada atgūšanas rīkojumiem[26].

Dotācijas, kas piešķirtas, pamatojoties uz uzaicinājumiem iesniegt priekšlikumus KIP un *CB RES* projektiem 2021.–2024. gadā, sasniedza 3542 miljonus EUR, un 2024. gada *CB RES* uzaicinājumi vēl nav noslēgušies.

430 miljoni EUR tika pārcelti no EISI Enerģētikas sadaļas saistību apropriācijām 2023. gadam uz EISI Transporta sadaļu. Tas liecina, ka EISI budžets starp trim nozarēm tiek izmantots visefektīvākajā veidā. 2023. gadā EISI Enerģētikas sadaļā joprojām bija ierobežots

[26] Saskaņā ar pirmo daudzgadu darba programmu 2021. gadā, C(2021) 5791 final, 2021. gada 6. augusts: Komisijas Īstenošanas lēmums par Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta finansēšanu un daudzgadu darba programmas 2021.–2027. gadam pieņemšanu.

tādu projektu portfelis, kuriem tika piešķirts finansējums, un daži no tiem saskārās ar īstenošanas kavējumiem. Tajā pašā laikā EISI Transporta sadaļa savu budžetu piešķīra agrāk un varēja izmantot pārceltos budžeta līdzekļus 2023. gada EISI Transporta sadaļas uzaicinājumos.

Pārceltie budžeta līdzekļi tiks atgriezti EISI Enerģētikas sadaļai no 2025. gada, un paredzams, ka tie tiks piešķirti turpmākajos gados, jo jaunajās energoinfrastruktūras kategorijās (īpaši atkrastes energotīkli un ūdeņradis) ir paredzamas būtiskas investīciju vajadzības. To apstiprināja EISI 2024. gada uzaicinājuma iesniegt KIP un SIP priekšlikumus rezultāti: piešķirtās dotācijas kopā ir 1250 miljoni EUR, un atkrastes energotīklu un ūdeņraža projekti ietver 24 no 41 atlasītā priekšlikuma (947 miljoni EUR jeb 76 % no piešķirtā finansējuma).

Digitalizācija

150 miljoni EUR no atsauces summas EISI Digitalizācijas sadaļas juridiskajā pamatā tika pārcelti uz Mikroshēmu aktu, un 110 miljoni EUR no atsauces summas tika pārcelti uz iniciatīvu "Infrastruktūra noturībai, starpsavienotībai un drošībai, izmantojot satelītu" (*IRIS²*) (2024.–2027. gadam).

EISI Digitalizācijas sadaļas īstenošanas sākums nedaudz aizkavējās, ņemot vērā kavēšanos ar pieņemšanu, programmas novitāti un dažu tematu (piemēram, 5G satīklotai un automatizētai mobilitātei) novatorisko raksturu. Attiecīgi pirmā uzaicinājuma projekti tika sākti 2023. gada janvārī, otrā uzaicinājuma projekti – 2024. gada sākumā, trešā uzaicinājuma projekti – 2025. gada sākumā, un paredzams, ka ceturtā uzaicinājuma projekti sāksies 2026. gada sākumā.

Trīs uzaicinājumi saskaņā ar 2021.–2023. gada darba programmu atbilda plānošanas grafikam "viens gadā" ar ļoti labām kopējām budžeta saistībām, kas atbilst finanšu piešķīrumiem, īpaši attiecībā uz zemūdens kabeļu projektiem, kas iesniegti saskaņā ar digitālo globālo vārteju uzaicinājumu.

Lai gan pirmie projektu rezultāti būs pieejami tikai, sākot no 2025. gada, var uzskatīt, ka pašreizējais projektu portfelis tiek īstenots, kā plānots. Pēc sākotnējiem trim uzaicinājumiem iesniegt priekšlikumus no EISI Digitalizācijas sadaļas pašlaik tiek finansēti 117 projekti, kas aptver tās galvenās tēmas, un to kopējais budžets pārsniedz 640 miljonus EUR.

VI. Secinājumi un perspektīva attiecībā uz atlikušo DFS periodu

Viss EISI **Transporta** sadaļas budžets tiks piešķirts 2025. gadā, un saskaņā ar pašreizējo DFS nav plānoti turpmāki uzaicinājumi, ja vien projektos netiks izmantoti daži ierobežoti līdzekļu atmaksājumi.

Visiem projektiem, kas atlasīti EISI Transporta sadaļas uzaicinājumos, ir augsta ES pievienotā vērtība, un tiem būtu jāveicina *TEN-T* tīkla pabeigšana. Tajā pašā laikā *TEN-T* tīklam joprojām ir vajadzīgas lielas investīcijas. Saskaņā ar 2024. gada aprīlī publicēto *TEN-T*

koordinatoru nostājas dokumentu[27] *TEN-T* pamattīkla un paplašinātā pamattīkla izveides pabeigšanai vajadzīgās kopējās investīcijas nākamajos 15 gados ir 845 miljardi EUR. Šajā skaitlī ir ņemtas vērā visas jaunās prasības, kas pievienotas *TEN-T* regulas pārskatīšanas laikā. Tikai tajos projektos vien, kuriem ir vislielākā ES pievienotā vērtība, atlikusī investējamā summa tiek lēsta aptuveni 210 miljardu EUR apmērā.

Pašreizējais ģeopolitiskais konteksts liek pēc iespējas ātrāk investēt militārās mobilitātes projektos, kas palielina spēju īsā laikā plašā mērogā pārvietot karaspēku un smagus materiālus. Šādi projekti būtu jāīsteno koordinētā veidā starp dalībvalstīm, lai nodrošinātu netraucētu pārrobežu mobilitāti.

Attiecībā uz **EISI Enerģētikas** sadaļu Komisija turpinās organizēt uzaicinājumus iesniegt priekšlikumus KIP un SIP un pārrobežu atjaunīgās enerģijas projektiem līdz 2027. gadam, un paredzams, ka viss budžets tiks piešķirts līdz programmas beigām. EISI Enerģētikas sadaļas projektu augsto ES pievienoto vērtību rada to ieguldījums iekšējo enerģijas tirgu integrācijā, energoapgādes drošībā un energosistēmas dekarbonizācijā.

Saskaņā ar 2025. gada janvārī publicēto pētījumu[28] investīciju vajadzības pārrobežu elektroenerģijas projektiem un atkrastes savienojumiem vien 2024.–2040. gadā kopā būs 130 miljardi EUR. Pārrobežu sadarbības projekti atjaunīgās enerģijas jomā (***CB RES*** projekti) ir būtiski, lai izmantotu asimetriju starp ražošanas un pieprasījuma potenciālu, un tie jau ir būtiski dalībvalstīm, kurās ir izsmeltas visas iespējas iekšzemē orientētai izvēršanai. ES atbalsts ir svarīgs, lai veicinātu šādus projektus, kas ietver intensīvus kapitālizdevumus un lielāku sarežģītību un riskus, piemēram, tāpēc, ka ir grūti panākt izmaksu un ieguvumu sadales nolīgumus starp dalībvalstīm.

Otrā **EISI Digitalizācijas** sadaļas darba programma (2024.–2027. gadam) balstās uz rezultātiem un atziņām, kas gūtas, īstenojot pirmo darba programmu (2021.–2023. gadam), un uz mainīgajām politikas prioritātēm digitālās savienojamības infrastruktūras jomā. EISI Digitalizācijas sadaļa turpinās atbalstīt iepriekš minētos pamatsavienojamības un 5G tematus, bet tiks veikti daži pielāgojumi ar 5G saistītiem uzaicinājumiem, kas tagad ir integrēti "5G liela mēroga izmēģinājuma projektos" (sākot ar ceturto uzaicinājumu, kas izsludināts 2024. gada 22. oktobrī).

Plānotajā 865 miljonu EUR budžeta sadalījumā, kas pieejams 2024.–2027. gadam, prioritāte ir piešķirta ES pārrobežu savienojamības jaudas, noturības un drošības palielināšanai, un 542 miljoni EUR ir finansējums globālajām vārtejām vai zemūdens kabeļiem. Vēl viena prioritāte ir turpināt modernu un inovatīvu lietojumu savienojamības izvēršanu, kas tiks darīts, piešķirot 205 miljonus EUR 5G izmēģinājuma projektiem. 90 miljoni EUR ir paredzēti pārrobežu kvantu sakaru savienojumu izvēršanai starp dalībvalstīm.

Turpinās darbs **2021.–2027. gada EISI starpposma izvērtējuma** veikšanai, lai padziļināti analizētu EISI programmu. Ir izsludināts atbalsta pētījums, un 2024. gada novembrī Komisija

[27] *Connecting Europe. A transport funding and financing that is adapted to the challenges ahead. TEN-T Coordinators' Position Paper* (Eiropas infrastruktūras savienošana. Transporta finansējums un finansējums, kas pielāgots turpmākajiem uzdevumiem. *TEN-T* koordinatoru nostājas dokuments).

[28] Eiropas Komisija: Enerģētikas ģenerāldirektorāts, *Finesso, A., Kralli, A., Bene, C., Goodall, F. et al., Investment needs of European energy infrastructure to enable a decarbonised economy – Final report*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2025.

publicēja darba dokumentu "*Monitoring and Evaluation Framework*" (Uzraudzības un izvērtēšanas sistēma) (SWD(2024) 276)[29].

[29] Komisijas dienestu darba dokuments. *Monitoring and Evaluation Framework for the Connecting Europe Facility 2021-2027* (Uzraudzības un novērtēšanas sistēma Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentam 2021.–2027. gadam).